

חודש הגאווה ה'תשפ"ה-2025

מרחב חינוכי בטוח ופתוח

הקדמה: מה זה להט"בופוביה?

להט"בופוביה באה לתאר שנאה, פחד, רתיעה, אפליה ואלימות כנגד להט"בים. כל אדם שאינו מתאים לנורמה המינית או המגדרית. פעמים רבות להט"בופוביה מבוססת על פחד לא רציונלי, חוסר הבנה ודהומניזציה. מושג זה נטבע על-מנת לפרש חברתית את התופעה של אלימות, שנאה ורתיעה ממגוון מיני ומגדרי. מושג זה לא מתייחס רק לפעולה קונקרטי של אדם ספציפי, אלא גם למערכות חברתיות. ישנה הפעולה המודעת – בחירה לפעול כנגד א.נשים להט"בים. אך ישנן פעולות רבות הנובעות מהחיים בחברה להט"בופובית, שאינן מודעות.

להט"בופוביה נטועה עמוק במבנים החברתיים של חינוך, ובמידה כזו או אחרת כולנו אוחזים. בהנחות מוצא להט"בופוביות. כולנו נגיב מעט אחרת לגילויי חיבה בין שתי נערות, כולנו נגיב מעט אחרת לנערות.ים שאינם תואמים את הדימויים המגדריים המקובלים וכו'. מתוך הנחת מוצא זו, עלינו כמחנכות ומחנכים לפעול למען צמצומה של תופעה זו.

תהליך שינוי עמדות להט"בופוביות הוא תהליך ארוך ואיטי. צמצום התפיסות הלהט"בופוביות של תלמידינו יקח זמן רב, לעיתים שנים. הוא ידרוש פעולה חינוכית מקיפה ועקבית במספר מישורים ולאורך זמן. אך אין באמירה זו להרפות את ידינו. למען מטרה למען מטרה זו הכנו דף זה, בו תוכלו למצוא כלים ורעיונות להתמודדות עם להט"בופוביה בבית הספר.

אנו מקווים שדף זה יהיה לך לעזר בתהליך החינוכי.

כלים חינוכיים לעיצוב מרחב חינוכי בטוח ופתוח ולמאבק בלהט"בופוביה

יחס לחלוקה המגדרית: נמליץ שלא לחלק את הכיתה לפי מגדר, במידה והדבר אינו הכרחי. באם יש לחלוקה המגדרית סיבה פדגוגית, נמליץ להגיד כמה מילים על החלוקה המגדרית. להסביר למה בחרנו לחלק לבנים-בנות, להדגיש שהדבר לא אומר כל הבנים הם אותו הדבר ולציין שזה לא אומר שזו החלוקה הכי חשובה או רלוונטית. חשוב להתייחס גם לכך שזו לא החלוקה שבהכרח נוחה לכולם, וכן לאפשר למי שלא מרגיש בנוח איתה, להגיד לנו.

לדוגמה: חשוב לי להתייחס לכך שיושבים פה רק בנים. הרבה פעמים מפרידים בין בנות לבנים ולא תמיד זה נוח לכולם, לא כל הבנים אותו הדבר ולא כל הבנות אותו הדבר. יש הרבה משותף אבל יש גם שונה. אנחנו פה רק בנים אבל זה לא אומר שכולנו פה אותו הדבר. אם מישהו פה לא מרגיש בנוח עם החלוקה הזו, אתם יכולים לבוא אלי בסוף המפגש, ונשנה את זה.

שפה מכילה (אינקלוסיבית): השפה משרטטת את גבולות המותר והאפשרי, הנכון ואף הרצוי. בשיחה על אהבה או זוגיות, לדוגמה, פעמים רבות נדבר רק על זוגיות הטרוסקסואלית ("סטרייטית"). בכך למעשה נבטל אופציות אחרות של אהבה ומשיכה.

לכן ננסח מילותנו כך שיאשרו ויאפשרו מגוון: "אתה בזוגיות?" (ולא "יש לך חברה?"), "נגיד מישהו נפגש עם מישהי או מישהו" וכן הלאה. כמו כן, נשתדל להרחיב את האפשרויות. בשיחה על זוגיות, על התחלה, על מיניות, על אהבה – נכיל מגוון אהבות וזהויות. לא נמקם משיכה שאינה הטרוסקסואלית רק בשיח על להט"ב במסגרת "קבלת האחר".

ייצוג עשיר ומגוון: כשנעזר בייצוג גרפי או מילולי, נשתדל לייצג מגוון רחב של א.נשים. לספר דרך המתודות, באופן עקיף, את מגוון האפשרויות. בין אם זה שעור ספרות, שיעור מחנכת לקראת היציאה לחופש הגדול, התמונות המעטרות את קירות בית הספר או טיול. דרך השאלות, התמונות, ההתייחסויות – נייצר מרחב עשיר יותר של אפשרויות. כך שאף תלמיד לא ירגיש שהוא יוצא דופן.

מטרתנו להעביר מסר עקיף שמאשר מגוון מיני ומגדרי ומנרמל את המגוון האנושי.

תגובה ללהט"בופוביה: פעמים רבות נזרקת הקללה 'הומו' במסדרונות בית הספר. עולה השאלה כיצד להגיב למקרים אלה, מקרים של גזענות אבסטרקטית. כזו שלפעמים אפילו לא מזהה עצמה כגזענות. במצבים כאלה, נמצא כי כעס או זלזול כלפי מי שהתבטא באופן להט"בופובי זו תגובה שאינה אפקטיבית בצמצום העמדות. למען צמצום העמדות הלהט"בופוביות עלינו לעבוד בשני קטבים מקבילים - הקוטב הרגשי והקוגניטיבי. במקרים בהם נזרקת הקללה 'הומו' נרצה, במקום לכעוס על מי שאמר אותה, להעלות שאלות פוריות - למה אתה חושב שזו קללה? מה להשתמש במילה הזו כקללה גורם להרגיש? או לחלופין, אפשר להגיד משפטים שגורמים לתלמיד או לתלמידה לחשוב. כמו: כשאתה מקלל את הקללה הזו, אתה לא יודע אל מי היא מכוונת, יכול להיות שאתה פוגע במישהו שיקר לך.

מרכז התגובה ללהט"בופוביה מסוג זה צריכה להיות מורכבת מאי ההבלגה ומשאלות או אמירות שמספקות כלים מפרשים לתלמידות.ים, שעוזרות להם לפרש את המציאות באופן רגשי וקוגניטיבי שמצמצם את הנחות המוצא הלהט"בופוביה.

שרטוט הגבולות האדומים: מתוך רצוננו ליצור אקלים בטוח ופתוח, נעצור באופן חד משמעי ביטויי אלימות כלפי חורגות מגדרית ומינית. הקבוצה צריכה לדעת שהיא מוגנת ושיש מורה ששומרת על הגבולות. זו דרך לסמן שהמורה עומדת לצידו ושאינו יכולה לדבר איתה. במקרים של אלימות מילולית או פיזית מפורשת, עלינו להראות שאין מקום לתגובות כאלה בכיתתנו.

הצבת הגבול משמשת גם כמודלינג - כדוגמה לדרכים שבהן ניתן להתנגד ללהט"בופוביה. חשוב לציין - לעיתים נבחר שהתגובה לא תהיה משמעתית, אלא חינוכית. בגבולות האדומים אנחנו מבדילים בין עמדה הומופובית שניתן לשוחח עליה ועמדה הומופובית שהיא מחוץ לגבולות האדומים. לדוגמה, בין דיון על לגיטימיות המצעד בירושלים, לבין תמיכה בפיגוע טרור הומופובי במצעד בירושלים.

נחלק את התגובה לאלימות המפורשת לשניים - התגובה מול הכיתה והתגובה הפרטנית. מול הכיתה נרצה להעביר מסר ברור שלא נקבל אמירות כאלה. לאחר מכן, נמליץ לקחת את התלמיד הפוגע לשיחה אישית, שם נפעל באופן חינוכי להעלות שאלות פוריות שמחזקות את הקוטב הרגשי והקוטב הקוגניטיבי של צמצום התפיסות הלהט"בופוביות.

מרחב בטוח ולא שיפוטי: מרחב בטוח אינו מרחב הרמוני. אין ברצוננו להימנע מלהאזין לעמדות התלמידים והתלמידות שלנו, גם אם אלה אינן מקובלות עלינו. אם שאיפתנו היא לקיים תהליך של שינוי עמדות, אין ביכולתנו לנקוט באסטרטגיה של "אפס סובלנות להומופוביה". ברצוננו לאפשר לדיון על עמדות הומופוביות להתקיים. ליצור שיח פתוח שאפשר להגיד בו את הקושי, את הריחוק ואת חוסר ההכרות. את ההומופוביה שיש בכל אחת מאתנו. נרצה להבין למה מרתיע אותנו שתהיה לנו חברה לסבית, למה אנחנו מתרחקים מ-א.נשים טרנס*, למה פה אצלנו כמעט ואין להט"ביות.ים מחוץ לארון וכו'.

חשיפה פסיבית: נרצה שהמרחב החינוכי עצמו - בקירות, ביומן המורה או בכל אמצעי אחר - יעביר מסר שמאשר מגוון. נמליץ למקם לוח במרחב החינוכי שעוסק במגוון מיני ומגדרי. לוח שמבאר מושגים, חושף להיסטוריה רלוונטית, חושף לפערים חוקיים וכו'. כמו כן, נמליץ לתלות דגל גאווה בחודש הגאווה וכן למקם דגל גאווה קטן בחדרי היועצות ובמקומות רלוונטיים נוספים.

הדבר מאפשר לכל נער ונערה לבחון את מידת הזיקה שלו וכן לאשר את המגוון המיני והמגדרי באופן ויזואלי ויום-יומי. .

חודש גאווה שמח!

מרכז הדרכה המעורר | פעילויות ערכיות וחינוכיות

האסור
מרכז הדרכה תנועת דרור-ישראל